

Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych w Białymstoku - Pejzaż wiejski kobietą malowany - aktywna kobieta na wsi - Działanie 1.6 SPO RZL

Tytuł Projektu: „Pejzaż wiejski kobietą malowany – aktywna kobieta na wsi”

Realizator projektu: Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych w Białymstoku

Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych
Dojlidy Fabryczne 26, 15-555 Białystok
tel. 085 732 28 46, fax. 085 732 94 84
www.podlaskie.ngo.pl
owop@pro.onet.pl

- **Ogólne informacje o projekcie**

Projekt realizowany był w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006; Priorytet: Aktywna polityka pracy oraz integracji zawodowej i społecznej; Działanie: 1.6 Integracja i reintegracja zawodowa kobiet; Schemat a: Wspieranie równości szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Wniosek został złożony w Departamencie Wdrażania EFS w MGiP.

Projekt był realizowany od 1 października 2005 r. do 30 września 2006 r.
Projekt był wdrażany w województwie podlaskim – powiat białostocki.

Realizatorem projektu był Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych w Białymstoku.

Projekt miał na celu rozwijanie dialogu społecznego i włączanie partnerów społecznych do działań na rzecz aktywizacji środowisk lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania kobiet- liderów. Przygotowanie do działań lokalnych polegało na: szkoleniach, warsztatach i wyjazdach studyjnych jako analizie dobrych praktyk w różnych regionach Polski.

W rezultacie została wzmocniona pozycja i rola kobiet w ich lokalnym środowisku. Projekt pozwolił kobietom - sołtysom lepiej pełnić swoją funkcję, a społeczności wiejskiej wskazał nowe możliwości rozwiązywania problemów lokalnych.

W projekcie wzięła udział grupa kobiet - sołtysów i liderów społeczności wiejskiej, po dwie osoby z sołectwa z 14 sołectw z powiatu białostockiego. Bezpośrednio w projekcie miało uczestniczyć 28 osób, jednak w wyniku dużego zainteresowania projektem, zdecydowano się na uczestnictwo 30 osób, bez zwiększania budżetu projektu.

- **Ogólne informacje o realizatorze projektu**

Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych posiada szerokie doświadczenie w realizacji różnego typu projektów, m.in.:

1. „EURO NGO” - Program Polsko - Amerykańskiej Fundacji Wolności, Fundacji im. Stefana Batorego i Przedstawicielstwa Polskich Organizacji Pozarządowych w Brukseli,

realizowany przez sieć SPLOT (do której należy OWOP). Powstał na początku 2003 roku by przygotować organizacje do korzystania z funduszy Unii Europejskiej. W rocznym cyklu szkoleniowym przygotowano specjalistów, by świadczyli usługi na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych oraz liderów obywatelskich i społecznych.

2. Łącznik regionalny - Fundacja im. Stefana Batorego wspólnie z Przedstawicielstwem Polskich Organizacji Pozarządowych w Brukseli od 2002 roku realizuje program Łączników regionalnych, by organizacje pozarządowe włączyły się w tworzenie polityki społecznej i strategii rozwoju poszczególnych regionów Polski oraz same tworzyły i realizowały programy finansowane z funduszy UE.

3. Partnerstwo dla trzeciego sektora projekt współfinansowany przez Fundację im. Stefana Batorego oraz Trust for Civil Society. Jego głównymi celami było budowanie mechanizmów współpracy organizacji pozarządowych z samorządem, tworzenie profesjonalnej reprezentacji sektora pozarządowego oraz zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w ubieganiu się o środki unijne.

4. Wykorzystać szansę - finansowany z programu „Teraz integracja”. Celem projektu było zwiększenie poparcia organizacji pozarządowych z Podlasia dla idei integracji europejskiej poprzez ukazanie NGOsom szans, stworzenie możliwości włączenia się w realizację programów operacyjnych i przygotowanie liderów organizacji pozarządowych do akcesji. Projekt realizowany był w 2003 roku.

5. "Pejzaż wiejski kobietą malowany - czyli aktywna kobieta na wsi" - projekt zrealizowany z funduszu Access Phare 1999 a realizowany na terenach powiatów sokolskiego i hajnowskiego woj. podlaskiego, którego celem była aktywizacja kobiet wiejskich. Projekt realizowany w był 2002 roku.

- **Przygotowanie projektu**

Z relacji koordynatorki projektu wynika, iż pomysł na wsparcie szkoleniowe sołtyszek zrodził się ok. roku 2000. Wtedy to do stowarzyszenia zgłosiły się dwie sołtyski z zapytaniem czy znalazłaby się dla nich jakaś możliwość uczestnictwa w szkoleniach, gdyż „wszędzie jest organizowanych wiele szkoleń dofinansowanych z funduszy unijnych, natomiast nie ma szkoleń dla sołtysów, a w szczególności dla kobiet pełniących te funkcje”. Spotkanie to stało się sygnałem, że istnieje taka grupa jak sołtyski, która nie jest odpowiednio wzmacniana poprzez możliwość poszerzania swojej wiedzy i umiejętności dzięki uczestnictwu w szkoleniach, w szczególności dofinansowywanych z funduszy UE. Rozpoznanie przeprowadzone przez stowarzyszenie w województwie pokazało, że ok. 30% sołtysów to kobiety, i że istotnie, do tej grupy docelowej nie jest adresowane praktyczne żadne wsparcie. W 2002 roku pojawiła się możliwość zrealizowania projektu szkoleniowego dla sołtyszek z funduszy Phare Access 1999. Był to pierwszy projekt adresowanych dla sołtyszek, który objął sołtyski z dwóch powiatów sokolskiego i hajnowskiego woj. podlaskiego i realizowany był w partnerstwie ze starostwami. Opisany projekt jest kontynuacją projektu z roku 2002 i powstał w oparciu o zdobyte tam doświadczenia i rozpoznanie potrzeb sołtyszek.

- **Określenie celów projektu**

Projekt miał na celu rozwijanie dialogu społecznego i włączanie partnerów społecznych do działań na rzecz aktywizacji środowisk lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania kobiet-liderów lokalnych.

Projekt zakładał następujące rezultaty działań:

- kobiety pełniące funkcje sołtysów będą lepiej przygotowane do pełnienia swoich obowiązków, zdobędą umiejętności potrzebne im do skutecznego wykonywania zadań,
- środowiska wiejskie będą lepiej przygotowywane do samodzielnego rozwiązywania problemów lokalnych,
- nawiązana zostanie współpraca z istniejącymi na terenie województwa podlaskiego organizacjami socjalnymi,
- powstaną lokalne „mapy zasobów” mogące służyć skuteczniejszemu opracowaniu gminnych i powiatowych strategii rozwoju,
- zostanie zrealizowany pełen cykl szkoleniowy,
- 26 uczestniczek projektu ukończy szkolenia, a zdobyte przez nie kwalifikacje zostaną potwierdzone certyfikatem,
- powstanie jedna mała wiejska organizacja pozarządowa,
- wśród uczestniczek zwiększy się poczucie odpowiedzialności oraz wiary we własne siły, wzrośnie ich motywacja do działania.

Wartością dodaną projektu miała być zmiana wizerunku kobiet - sołtysów jako osób gorzej przygotowanych do wykonywania obowiązku sołtysa oraz zwiększenie ich autorytetu w środowisku lokalnym.

- **Zarządzanie realizacją projektu**

Ośrodek Wspierania Organizacji Pozarządowych, który jest Projektodawcą odpowiadał za zarządzanie projektem. W siedzibie OWOP mieściło się biuro projektu, w którym został zatrudniony koordynator w wymiarze pełnego etatu oraz jego asystent (1/2 etatu). Koordynator odpowiadał za stronę organizacyjno merytoryczną tj. rekrutację, organizację cyklu szkoleniowego, organizację wizyty studyjnej, organizację spotkań doradczych, promocję projektu; stronę administracyjną: monitoring, przeprowadzanie ewaluacji projektu.

Ważnym elementem zarządzania projektem było zarządzanie finansowe, którym zajmowała się księgowa stowarzyszenia. Wewnętrznym systemem kontroli finansowej w Ośrodku Wspierania Organizacji Pozarządowych, stosowanym także w przypadku zarządzania projektami, jest tworzenie planu kont w sposób przejrzysty i logiczny. Plan kont jest tworzony tak, aby w łatwy sposób można było skontrolować, czy wydatki poniesione na dany projekt mieszczą się w założonym i zatwierdzonym budżecie.

Wewnętrzne zarządzanie projektem polegało na:

- ścisłej współpracy pomiędzy pracownikiem księgowym a koordynatorem projektu,
- dbaniu o prawidłowe sporządzanie, opisywanie i archiwizowanie dokumentów finansowych,
- tworzeniu planu kont, tak aby zapisy księgowe dokładnie odzwierciedlały i dostarczały niezbędnych informacji do zarządzania realizowanym projektem,
- sporządzaniu sprawozdań finansowych i merytorycznych tak często, jak jest to ujęte w zasadach finansowania.

Realizowane w ramach projektu szkolenia prowadzone były przez certyfikowanych trenerów szkoły trenerów organizacji pozarządowych STOP, specjalistów od kreowania wizerunku i współpracy z mediami, doradcę ds. pozyskiwania funduszy europejskich, sekretarza gminy Sokółka zajmującego się gminnymi programami współpracy pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi.

- **Zarządzenie budżetem projektu**

Budżet projektu wynosił 210 440 zł, w tym 99% stanowi dofinansowanie (w tym 80% wkład EFS). Kwota wydatku związanego ze wsparciem w ramach projektu na osobę wynosi 7 515,71 zł.

Z deklaracji koordynatora projektu wynika, że budżet został zaplanowany realistycznie i zapewniał właściwą realizację zaplanowanych działań.

Praktyka realizacji opisywanego projektu pokazała jednak, że w budżetach kolejnych projektów warto uwzględnić zdobyte doświadczenia i uwzględnić w budżecie koszty dojazdów uczestników na sesje szkoleniowe, gdy odbywają się poza miejscem zamieszkania uczestników. Realizatorzy projektu nie przewidzieli, że koszty dojazdów na sesje mogą być dla uczestników problemem. Udało się przezwyciężyć tę niedogodność „przerzucając” zorganizowanie dojazdu do ośrodka szkoleniowego na sam ośrodek i z racji uczestnictwa 30-osobowej grupy udawało się przekonać właścicieli ośrodków szkoleniowych, że warto jest im zainwestować w dojazd tak dużej grupy uczestników, szczególnie że szkolenia w projekcie odbywały się poza sezonem turystycznym. Podobnie rzecz się miała z dodatkowymi dwoma osobami, które organizatorzy zdecydowali się odjąć projektem (początkowo zakładano uczestnictwo 28 osób i na tyle osób skalkulowany został budżet). Jednakże zainteresowanie projektem było tak duże, że organizatorzy zdecydowali się na uczestnictwo kolejnych dwóch osób nie modyfikując jednak budżetu, co wymagało każdorazowo negocjacji stawek za osobę w ośrodkach szkoleniowych.

Z uwagi na brak płynności w wypłacaniu transz przez Instytucję Wdrażającą na realizację projektu realizator projektu był zmuszony do „ratowania się” pożyczkami z budżetów innych realizowanych przez stowarzyszenie projektów. Opóźnienia w przekazaniu środków finansowych powodowały sytuację, że część zobowiązań finansowych nie zostawała uregulowana w ustawowym terminie, w szczególności nie płacono ośrodkom szkoleniowym, co z kolei wywodziło wiele nieprzyjemnych sytuacji.

Na zakończenie projektu została wprowadzona jedna zmiana: mianowicie realizacja finansowa projektu została przedłużona o jeden miesiąc. Wynikło to z tego, iż część rachunków (opłata za czynsz, telefon) została zapłacona w następnym miesiącu, po miesiącu kończącym projekt.

- **Partnerstwo**

Projekt nie jest realizowany w partnerstwie. W ramach projektu współpracowano z urzędami gminnymi czy starostwem powiatu białostockiego, jednak nie było to formalne partnerstwo. Barię, która zadecydowała o rezygnacji z formalnego partnerstwa była konieczność wniesienia 20% wkładu własnego.

- **Zastosowana forma wsparcia**

W ramach projektu zrealizowano następujące działania:

- Przygotowanie i realizacja cyklu czterodniowych szkoleń, podczas których BO nabyły wiedzę i umiejętności niezbędne do sprawnego zarządzania sołectwem i animowania działań społeczności lokalnej.
- Przygotowanie indywidualnych planów działania dla każdej z uczestniczek projektu.

- Zorganizowanie wizyty studyjnej w kilku sołectwach z terenu Polski, gdzie programy aktywizacji kobiet przyniosły efekty (np. Grzybów w gminie Sanniki - Centrum Aktywności Lokalnej).
- Konferencja podsumowująca projekt, na której zaprezentowane zostały osiągnięcia uczestniczek i najlepsze pomysły z zakresu aktywizacji lokalnej.

Szkolenia obejmowały następujące zagadnienia:

- Praca jako animator w środowisku lokalnym
- Analiza środowiska lokalnego – budowanie mapy potrzeb i problemów społecznych
- Planowanie, praca projektami
- Grupy samopomocowe
- Idea wolontariatu, praca z wolontariuszami
- Mobilizowanie ludzi do działań
- Zarządzanie sołectwem – prawne podstawy funkcjonowania sołectwa
- Procedury zakładania i działania organizacji pozarządowych
- Budowanie partnerstwa lokalnego
- Aktywne poszukiwanie źródeł finansowania – pisanie wniosków o dotacje

Realizacja projektu opierała się o kompleksowym podejściu do problemu. Celem projektu była nie tylko aktywizacja zawodowa, ale także społeczna. Działania zmierzające do realizacji tego celu to: tworzenie grup interesu, promocja zrzeszeniowości i działań oddolnych, a przez to budowanie kapitału społecznego danej społeczności lokalnej.

W ramach projektu pracowano nad motywacją, aktywizacją i zmianą mentalności. Zakładano bowiem, że motywacja będzie rosła wtedy, gdy każda z kobiet będzie miała odpowiednie wsparcie zarówno merytoryczne jak i psychologiczne. Do projektu były przyjmowane po dwie kobiety z każdej wsi (tandemy sąsiadek). Uzasadnieniem dla zastosowania takiego systemu par jest wzajemne motywowanie się do działania i wspieranie się w momencie zaistnienia przeszkód i barier. Tworzenie takich zespołów jest działaniem innowacyjnym w tego typu projekcie.

- **Dobór beneficjentów ostatecznych**

W projekcie wzięła udział grupa kobiet - sołtysów i liderów społeczności wiejskiej po dwie osoby z 14 sołectw z powiatu białostockiego (ziemskiego). Bezpośrednio w projekcie uczestniczyło 30 osób. Pośrednio odbiorcami projektu są wszyscy mieszkańcy 14 sołectw - ponad 1000 osób.

Bolączką sołtysów jest słabe przygotowanie merytoryczne do podejmowania działań na rzecz mieszkańców wsi. Kobieta - sołtys w obiegowej opinii postrzegana jest jako sołtys drugiej kategorii, w większości przypadków kobieta została wybrana tam, gdzie nie było chętnych na to stanowisko mężczyzn. W ramach projektu, projektodawca pragnął zmienić tą sytuację i przygotować kobiety tak, aby ich umiejętności i przygotowanie merytorycznie do pełnionych funkcji nie odbiegały od przygotowania mężczyzn, a co więcej przewyższały je.

Kolejnym problemem, leżącym u podstaw wyboru takiej a nie innej grupy beneficjentów ostatecznych, jest mała „siła przebicia” kobiet, szczególnie na tradycyjnej polskiej wsi, gdzie ciągle prymat wiodą mężczyźni. W ramach działań projektowych, realizator chciał pokazać lokalnym liderkom, w jaki sposób można uzyskiwać poparcie wśród społeczności lokalnej i jak animować życie społeczne na wsi. Zadaniem projektodawcy kobiety wiejskie, mniej

zaangażowane w pracę w rolnictwie, a bardziej w życie społeczne wsi, są w stanie lepiej organizować i aktywizować mieszkańców do rozwiązywania problemów lokalnych, niż mężczyźni.

Projekt rzeczywiście w istotny sposób pomógł kobietom - sołtysom lepiej przygotować się do pełnienia funkcji, poszerzyć ich umiejętności związane z animowaniem środowiska, wzmocnić ich pozycję oraz zwiększyć zaangażowanie małych, wiejskich społeczności w rozwój gminy i pokazać możliwości rozwiązywania problemów lokalnych.

- **Realizacja projektu**

W ramach projektu zrealizowano wszystkie zakładane w harmonogramie działania czyli: zrealizowano cały cykl szkoleniowy (cztery czterodniowe szkolenia), uczestniczki stworzyły indywidualne plany działania, zrealizowano wizytę studyjną, przeprowadzono seminarium końcowe oraz wydano broszurę na temat modelowo działającego sołectwa.

Dzięki odbytej wizycie studyjnej uczestniczki projektu zapoznały się 7 interesującymi inicjatywami na terenie kraju. Uczestniczki projektu wraz z koordynatorem i asystentem koordynatora podróżowały wynajętym autokarem. Trasa wizyty przebiegała na trasie Białystok - Gdańsk - Sopot - Słupsk - Kwidzyn - Toruń - Grzybów - Białystok. Wizyta studyjna służyła zaprezentowaniu inicjatyw kobiecych realizowanych przez kobiety i na rzecz kobiet m.in. w okolicach Słupska (projekt „Kraina w kratę”), gospodarstwo agroturystyczne w Objeździe, spotkanie z zespołem ludowym „Wesoła Gromadka” w Tychnowach, spotkanie z Kołem Gospodyń Wiejskich w Okrągłej Łące (prezentacja projektu „W okrągłej łące pleciemy na okrągło” oraz udział w warsztatach wikliniarskich), zwiedzanie hodowli strusi afrykańskich oraz poznanie działalności oraz warsztaty w stowarzyszeniu „Ziarno” w Grzybowie koło Płocka.

Wszystkie merytoryczne działania projektu, w szczególności działania skierowane bezpośrednio do beneficjentów ostatecznych były zrealizowane w terminie.

Zakładane cele projektu zostały osiągnięte. Jedynym celem, który jest w trakcie realizacji już po zakończeniu realizacji projektu jest powstanie jednej małej, wiejskiej organizacji pozarządowej, którą w wyniku udziału w projekcie miały stworzyć uczestniczki.

- **Monitoring i ewaluacja projektu**

Prowadząc monitoring realizacji projektu realizatorzy opierali się na systemie sprawozdań podsumowujących kwartalnie postępy w realizacji projektu.

Prowadzona ewaluacja służyła przede wszystkim zebraniu informacji zwrotnej od uczestniczek projektu. W szczególności realizowano ankiety po każdej sesji szkoleniowej oraz na zakończenie realizacji projektu. Badania ankietowe służyły zebraniu ocen i opinii na temat jakości pracy trenerów, organizacji sesji szkoleniowych, przydatności zdobytej na szkoleniach wiedzy i umiejętności.

Dużą wartość ewaluacyjną miały również rozmowy prowadzone z uczestniczkami projektu przez asystenta koordynatorki. Dzięki tym rozmowom uzyskiwano informację na temat bieżących potrzeb i oczekiwań uczestniczek dotyczących zarówno organizacji sesji szkoleniowych, jak i tematyki czy metodyki prowadzenia zajęć.

- **Użyteczność projektu**

Zakładana liczba 26 osób, które ukończą projekt została zrealizowana (a nawet przekoczona), gdyż projekt ukończyły wszystkie uczestniczki, które do niego przystąpiły, czyli 30 osób (mimo tego iż w projekcie miała wziąć udział grupa 28 osób).

Wszystkie uczestniczki projektu zostały objęte wsparciem w postaci szkoleń realizowanych podczas czterech czterodniowych sesji szkoleniowych, a także wsparciem towarzyszącym, jakim było poradnictwo psychologiczne i prawne oraz tworzenie indywidualnych planów działania.

Nieformalne grupy samopomocowe a także jedna, mała wiejska organizacja pozarządowa, które miały powstać, jako inicjatywy lokalne są obecnie tworzone, już po zakończeniu realizacji projektu.

Analiza ankiet ewaluacyjnych realizowanych na zakończenie projektu pokazała, że 92,5 % uczestniczek projektu było bardzo usatysfakcjonowanych z udziału w projekcie a 7,5 % było usatysfakcjonowanych z udziału w projekcie. Nie było żadnych ocen negatywnych.

Głównymi zmianami, jakie zaszły w uczestniczkach projektu, opisywanymi w ankietach ewaluacyjnych była większa pewność siebie, odwaga, aktywność, otwartość. U wszystkich uczestniczek projektu wzrosła samoocena.

85% ankietowanych stwierdziło, że na skutek uczestnictwa w projekcie zmieniła się ich pozycja w środowisku lokalnym, zdobyły większy autorytet i szacunek wśród mieszkańców swoich miejscowości.

Ilustracją tych wskazań może być fakt, że 3 uczestniczki projektu zostały radnymi w wyniku ostatnich wyborów samorządowych, inne zorganizowały szereg inicjatyw (np. otwarcie świetlicy gminnej) i imprez (np. dożynki).

- **Innowacyjność projektu**

Innowacyjność opisywanego projektu dotyczy przede wszystkim wyboru grupy docelowej. Projekty skierowane do sołtysów, w szczególności do kobiet pełniących te funkcje należą do rzadkości. Można powiedzieć, że niniejszy projekt był prekursorem działań skierowanej do tej grupy beneficjentów ostatecznych.

Istotne w projekcie jest metodyczne, zintegrowane podejście do problemu, czyli kompleksowość działań obejmujące całość i złożoność funkcji jakie są pełnione przez kobiety - sołtyski oraz indywidualne podejście do każdej z beneficjentek projektu realizowane poprzez wspieranie tworzenia Indywidualnych Planów Działania. Ciekawą propozycją (wysoko ocenioną przez uczestniczki) było również przygotowywanie „Mapy zasobów” własnej gminy w celu rozpoznanie zasobów i potencjału lokalnego.

Innowacyjne w projekcie jest także zastosowanie metody tandemu czyli systemu par uczestniczek z jednej wsi, celem takiego podejścia jest wzajemne motywowanie się do działania i wspieranie się w momencie zaistnienia przeszkód i barier.

- **Zapewnienie trwałości efektom projektu**

Projektodawcy nie zaniechali wspierania sołtysek po zakończeniu projektu, czego przykładem jest zorganizowanie dla zainteresowanych dodatkowego szkolenia (już po zakończeniu projektu) na temat promocji, wystąpieniom publicznym i budowaniu wizerunku.

Pomysł projektu szkoleniowego dla sołtysek jest kontynuowany poprzez realizację drugiej edycji projektu „Pejzaż wiejski kobietą malowany”. Nowy projekt dofinansowany jest z działania 1.6. SPO RZL i obejmuje wsparcie dla 28 kobiet z powiatu bialsko-podlaskiego oraz przyległych gmin. Doświadczenie poprzedniego projektu pozwoliło na lepsze przygotowanie budżetu projektu oraz skłoniło do podjęcia decyzji o wydłużeniu cyklu szkoleniowego o dwie dodatkowe sesje.

- **Lista osób, z którymi przeprowadzono wywiady**

1. Katarzyna Łotowska – Koordynatorka projektu
2. Krzysztof Leończuk – Asystent koordynatorki projektu